

Değerli Hocalarım, değerli katılımcılar,

İki gündür (27-28 Ekim 2021) yüz yüze ve online olmak üzere yoğun bir şekilde devam eden **Uluslararası "Ahilik Anlayışı ile Hayata Dokunuş" Sempozyumu'nun (International Symposium on "Touching Life with Akhi Order")** sonuna gelmiş bulunuyoruz. Bugün de sabahtan itibaren hiç ara vermeden oturumlarımız devam etti. Çok değerli konuşmacılar tarafından çok önemli konulara temas edildi. Bunları günün sonunda özetlemek -takdir edersiniz ki- çok da kolay olmasa gerek. Günde dörder oturumdan 2 günde 8 oturumda 35 tebliğ sunuldu. Tüm tebliğ sunan ve diğer katılımcılara, açılışta konuşma yapan ve diğer katkıda bulunanlara, oturum başkanlarına, özlediğimiz şekilde Üniversitemizin Konferans Salonunda fiilen ve online katılanlara teşekkür ederiz. Ayrıca Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı da değerli bir tebliğcinin yanında, Konferans Salonumuzun fuayesinde yer alan, Ahilik ile ilgili arşiv belgelerinden oluşan güzel bir sergi ile destek verdi. İlgiyle izlendi. Kendilerine teşekkür ederiz.

Malumlarınız, 2021 yılı Birleşmiş Milletler tarafından dünyada, Cumhurbaşkanlığımız tarafından da Türkiye'de Ahilik Yılı olarak ilan edildi. Biz de İstanbul Ticaret Üniversitesi olarak, hem bu anlamda geçmişe vefa, hem de tarihe damga vurmuş böylesine önemli bir müesseseyi daha iyi anlayarak günümüz ve gelecek için dersler çıkarmak bakımından Rektörlüğümüzün inisiyatifiyle bu uluslararası sempozyumu düzenleme kararı aldık. Sempozyumun düzenlenmesini, müdürlüğünü Prof. Dr. Necdet Şensoy'un yaptığı İslam Ekonomisi ve Ekonomik Sistemler Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetim Kurulu Üyesi Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin ARSLAN'ın Düzenleme Kurulu Başkanlığında, bu merkez ile birlikte şahsımın müdürlüğünü yürüttüğü Liderlik ve Girişimcilik Uygulama ve Araştırma Merkezi olarak üstlendik. Gayet verimli ve başarılı bir şekilde gerçekleşen Sempozyumumuzu, Uluslararası Ahmet Yesevi Üniversitesi, Uluslararası Saraybosna Üniversitesi (IUS), Malezya, Azerbaycan, Özbekistan, Kazakistan, Polonya, Portekiz, Kanada, ABD gibi ülkelerden üniversitelerin, MÜSİAD, İSTESOB (İstanbul Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği) ve İstanbul İl Ticaret Müdürlüğü de paydaşlar olarak desteklediler; web sitelerinde de etkinliğini paylaşan bu kurumlara müteşekkirimiz. Ayrıca temel paydaşlarımızdan olan ITO'ya, hem protokol konuşmacısı hem de panelist olarak yer alan ITO Başkan Vekili Dr. İsrail Kuralay'a da teşekkür ederiz. Bu vesileyle, bütün bu süreçte her türlü desteği veren başta Rektörümüz Prof. Dr. Yücel Oğurlu olmak üzere İşletme Fakültesi Dekanımız Prof. Dr. Ömer Torlak'a, Genel Sekreterliğimize ve her iki merkezimizin çalışanlarına, idari ve teknik personelimize ve yine başta bu süreçte gecesini gündüzüne katarak çalışan Dr. Hüseyin Arslan ve Prof. Dr. Necdet Şensoy olmak üzere burada isimlerini zikretme fırsatım olmayan hocalarımıza ve emeği geçen herkese teşekkür ederiz.

Ahilik anlayışını çeşitli yönleriyle ele alan ve hayata neler katabileceğini dile getiren 35 dopdolu tebliği İstanbul Ticaret Üniversitesi YouTube kanalından iki günlük ayrı kayıtlarla dinlemek ve istifade etmek mümkündür. Ayrıca bu tebliğlerin özetini de inşallah en kısa sürede yayımlayacağız.

Uluslararası Ahilik Sempozyumu'nda çok değerli konuşmacılar tarafından önemli konulara temas edildi. Şahsen ben çok istifade ettim. Bunları 2. günün sonunda özetlemek -takdir edersiniz ki- çok da kolay olmamakla birlikte öne çıkan bazı hususları vurgulamak istiyorum.

Bilindiği üzere Ahilik, özünü İslam dininden, öğretisinden ve değerlerinden alan, Anadolu'da vücut bulmuş, ekonomik hayatı, meslekleri ve tüm hayatı, ekosistemi düzenleyen, çevreleyen bir mesleki-ekonomik, toplumsal yapıdır. Fütüvvetnamelerden itibaren askeri, siyasal, hukuki boyutları da görülmektedir. Ahilik müessesesi, 13. yy.'dan 19. yy.'a, Orta Asya'dan Balkanlara geniş bir coğrafyada etkin olmuş ve bu yapının ve kültürün izleri günümüzde de bu coğrafyada görülmektedir. Bunları başlıklar itibarıyla ifade edersek;

- Ahiliğin değerler boyutu ve değerlerin bu yapı içinde hayata, ekonomik hayata ve insana başarıyla yansması ve neticede bu değerleri benimsemiş, özümsemiş, bunları davranışlarına yansıtan ahlakta insanlar Ahiliğin esasını oluşturmaktadır.
- Ahilik yapısı içinde meslek bilinci, mesleki etik, ahlak, din, dînî kurallar, ibadet, tasavvuf önemli olup, zaviyelerin de bu yapıda önemli rolü bulunmaktadır.
- Ahilikte meslek-sanat iç içedir. Bu yapıda meslek edinmek ve yeni nesillere iş ve meslek edindirmek neslin, toplumun ve devletin sürdürülebilirliği için elzemdir.
- Ahilik anlayışında ahlak bütüncül bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Burada hayatın tevhid ilkesine dayandırılması esastır. Bu bütüncül yapı içinde ahlak, işin ötesinde çok daha geniş bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Böylece "iş/özel hayat - sosyal hayat" segmentasyonu, farklılaşması, çatışması ve işte yabancılaşma olmaksızın etkin bir ahlaki yapı ortaya çıkmıştır. Neticede mutlu, başarılı ve dingin bireyler ve toplum tesis edilebilmiştir.
- Ahilik kültürü içinde liderlik rol model kavramları önemlidir. Bu anlamda her mesleğin bir rol modeli bulunmakta olup bunların çoğunu peygamberler teşkil eder. Ahilik yapısı içinde ahlaki norm ve değerlerin insana ve hayata geçmesinde eğitim sadece bilgi ile sınırlı olmayıp, bu hiyerarşi içinde üst kategorilerin modern anlamda liderlik fonksiyonu ve özellikle ustaların hâl ile örnek olarak rol model fonksiyonları öne çıkmaktadır. Ahilikteki liderlik modeli altındakileri koruyan, çatışmayan, öğreten ve destek olan "babacan liderlik" modeline uygundur.
- Ahilik, örgütsel yapısı sürdürülebilir ve etkin bir sosyal model olarak karşımıza çıkmaktadır.
- Ahiliğin kurucusu Ahi Evran'ın Hanımı Fatma Bacı tarafından kurulan Bâceyan-ı Rum teşkilatı kadınların ekonomik ve sosyal hayata katılımının tarihteki en güzel örneklerinden birini oluşturmaktadır.
- Ahilikte kalite ve standartlar çok önemli olup, denetim ve özdenetim mekanizmaları başarılı şekilde uygulanmıştır. Günümüzde özellikle son 20 yıldır önemi gittikçe artan devletin düzenleyici ve denetleyici rolünün Ahilik siteminde başarılı şekilde uygulandığı görülmektedir.
- Ahilik, günümüzde de önemi gittikçe daha fazla anlaşılan ekonomik-sektörel kümelenmenin en başarılı örneklerini sunmuştur.

- Batı'daki işkolu esaslı loncalardan farklı olarak Ahilikte inovasyona, yeniliğe, sınıai mülkiyete dayalı bir yapı bulunmaktadır.
- Bu yönleriyle Ahilik, bölgesel kalkınma, adil bir paylaşım ve çatışma yerine dayanışmaya dayalı başarılı bir kalkınma modeli oluşturmuştur.
- Ahilik müessesesi, oluşturduğu insan yapısıyla ve sistemle İslam ekonomisinin güzel ve başarılı bir örneğini oluşturmuştur.

Tarihimizde yaygın ve etkin olarak yer alan Ahilik ve köklerimizde var olan Ahilik değerlerinden günümüzde de alacağımız çok fazla ders bulunmaktadır:

- Her fert ve kesimin insanların kardeşliği ilkesi üzerine zihin dünyasını, hayatını ve ilişkilerini düzenlemesi temel bir ilkedir.
- Hayat; dayanışma, yardımlaşma, işbirliği, ile birlik ve dirlik sağlanarak daha huzurlu ve müreffeh hale gelebilir.
- Hayatın her safhasında evrensel ahlaki ilkeleri davranış ve hayat tarzı olarak geçerli kılmakla salih-temiz fert, toplum ve devlet var olabilir.
- Ahlaksız insan ve ahlaksız ekonomik vd. faaliyetler hayata, insanlığa, topluma, devlete, ekolojik dengeye ve sonuç olarak Allah ile insan nesli arasındaki ilişkilere ciddi boyutta zararlar vermektedir.
- Topyekûn sağlıklı kalkınma ve gelişme için rol model eğitim- öğretim, sürekli ve teşvik edici öğrenme ortamları gereklidir.
- Merhametin, sevginin, şefkatin, hak ve adalet düşüncesinin hâkim olduğu insan ve ekonomik faaliyetler ile sağlıklı ve huzurlu toplumlar oluşabilir.
- Üretici-tüketici, satıcının ve diğer tarafların birbirinin hak ve hukukunu, iş ve işlemlerin başından sonuna kadar gözettiği bir insan, ekonomi ve toplum modelinde kalkınma, adalet, huzur ve barış olur.
- İşçi ve işverenin kardeşlik anlayışı ile birbirini koruyup gözettiği, her yönü ile birbirinin gelişmesine önem ve özen gösterdiği iş-çalışma ilişkisi ve çalışma koşulları ile çalışma barışı sağlanabilir.
- Çok çalışıp, çok üretip çok kazanmakla birlikte gelir ve servetin az tüketilip ihtiyaçtan fazla kısmın ise daha fazla paylaşıldığı ve bu yolla gelir ve servetin tabana yayıldığı bir yapıya bugün daha fazla ihtiyaç bulunmaktadır.

Sempozyumumuzda da görüldüğü üzere Ahiliğin sosyal güvenlik, tüketicinin korunmasına birçok farklı alanda önemli boyutları bulunmaktadır. Ahilik yılı olan 2021'de, bugün bu uluslararası sempozyumda konumuz "Ahilikle Hayata Dokunuş"tu. O zaman şu soruyu da cevaplandırmamız gerekir: "Geçmişte bu kadar yaygın, uzun süre ve etkin bir şekilde hayatımızda yer alan Ahilik müessesesi günümüze yansiyabilir mi, veya nasıl yansiyebilir?"

Geçmiş yapısıyla sanayi öncesi toplumda vücut bulan Ahiliği bugün ihya etmenin tabii ki imkânı bulunmamaktadır. Ancak, toplumumuzda kökleri sağlam olan ve izleri bugün de görülen Ahiliğin günümüze önemli yansıma potansiyeli bulunmaktadır. Ahlak ve insan her şeyin esasıdır. Önemli olan bugün de geçerli olan, özellikle bilgi toplumunda başarının anahtarı olacağı görülen bu değerlere dönüş, bu değerlerin ihyası, bir başka ifadeyle esasen her zaman geçerli olan Ahilik değerlerinin günümüze yansımasıdır.

Bununla ilgili olarak sempozyumumuzda sunulan tebliğlerde de güzel örnekler gördük. Ahilik değerlerini esas alan günümüzde vakıf yapılanması, ya da geçmişte üretilen bazı ürünlerde kullanılan motiflerin günümüz tasarımına yansıma örneklerine ilişkin ilginç tebliğler bu alanda ufukumuzu açtı.

Yine örnek olarak belirtebiliriz; bugün değinilen, Ahilik yapısında önemli rol alan arabuluculuk ve tahkim sisteminin günümüz hukuk sistemine önemli yansımaları olabilir. Günümüzde mahkemelerin iş yükünün ne kadar yüksek olduğu; hak sahiplerinin, adalet sisteminin işlemeyişinden ya da yavaş işleyişinden nasıl mağdur olduğu hepimizin malumu. Buna karşı yıllardır devlet (günümüzde ABD’de işlerliği daha etkin olan) yargıya gitmeden ihtilafların yerinde çözüldüğü bir arabuluculuk ve tahkim sistemi oluşturmaya çalışmakta. Oysa Ahilik sisteminde bunun en etkin ve yaygın uygulamalarını görmekteyiz. Bunun yansımaları kısmen günümüzde dahi görülmektedir. Dünyanın en fazla ziyaret edilen çarşısı olan Kapalıçarşı’daki kuyumcu esnafı -ki iştilal konusu maddi olarak en değerli ticaret konusudur- hâlâ söze dayanarak işlem yapar ve ihtilafları da büyük ölçüde kendi aralarında arabulucu-hakem eliyle çözer. Kısaca ifade etmek gerekirse, bu değerler ve sistemleri özümüzde barındırmaktayız ve izlerine günümüzde de rastlamak mümkün.

Sunumlardan da anlaşılacağı üzere bir toplumun başarısı, değerlerini insan yapısına, topluma, kurumlarına ve sistemlerine yansıtabilmesine bağlıdır. İki günlük Sempozyumumuzda görüldüğü üzere geçmişimizde Ahilik müessesesi bunu başarıyla gerçekleştirebilmiştir. Bugün yapmamız gereken, öncelikle Ahilik değerlerini ve ahlakını günümüze taşımak, ihya etmek ve bilgi toplumunda bu değerlerle, kimlikle hayatı, ekonomiyi, toplum ve sistemlerimizi oluşturmaktır. Bu doğrultuda, bulunduğumuz, iştilal ettiğimiz alanlarda taş üstüne taş koyarak bir inşa, imar, yeni bir mimari ve ihya çalışma ve gayreti içinde olmaktır.

Son olarak şunu ifade edeyim: Bugün Türkiye Cumhuriyetinin 98. yılını kutluyoruz. Uluslararası Ahilik Sempozyumumuzun da aynı tarihlere gelmesi de daha anlamlı oldu. Her ne kadar günümüzde bir buçuk asırdan fazla bir süredir değerlerimiz tahribata uğramış olsa da, bir kimlik bunalımı yaşasak da toplum ve devlet olarak Anadolu merkezli 1000 yıllık varlığımızın, Selçuklu’nun, Osmanlı’nın, kadim medeniyetimizin devamıyız. Bu ruhu, Ahilik değerlerini yaşatmak ve geleceğe taşımak bu coğrafyanın ve Millet’in doğal misyonudur.

Sözlerimi, büyük şair Yahya Kemal’in Ziya Gökalp’e cevaben söylediği şu sözlerle tamamlıyorum:

Ne harâbî, harâbâtîyiz... KÖKÜ MAZİDE YATAN ÂTİVİZ...

Herkes'e tekrar teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.